

หน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัย¹

Grammatical Functions and Semantic Aspects of “ʔan”

In Sukhothai Period

วิยะดา มีศรี² และ อัญชลี วงศ์วัฒนา³

Wiyada Meesri and Unchalee Wongwattana

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “หน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “อัน” ที่ปรากฏใช้ในสมัยสุโขทัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากจารึกที่ปรากฏในสมัยสุโขทัยและไตรภูมิพระร่วงฉบับพญาลิไท ผลการศึกษาพบว่า คำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัยปรากฏหน้าที่ไวยากรณ์ทั้งสิ้น 7 ลักษณะ คือ คำนาม คำบ่งกลุ่มนาม คำลักษณนาม คำสรรพนาม คำบ่งอนุประโยคสัมพันธคำ คำบ่งอนุประโยคแฝงวิเศษณ์ และคำแสดงหัวเรื่อง โดยพบว่า คำว่า “อัน” นั้น เมื่อเป็นคำนามจะแสดงความหมายหมายถึง “สิ่ง” แต่เมื่อปรากฏในหน้าที่อื่น ๆ นั้นไม่สามารถระบุความหมายให้ชัดเจนลงไปได้ และพบว่าในช่วงสมัยสุโขทัย คำว่า “อัน” ปรากฏในหน้าที่คำนามอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบร่องรอยการเดินทางของคำว่า “อัน” ในหน้าที่คำนามไปสู่คำลักษณนาม และคำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัยปรากฏเป็นคำบ่งอนุประโยคสัมพันธคำมากที่สุดถึงร้อยละ 59.94 ปรากฏเป็นคำลักษณนามในลำดับถัดมาร้อยละ 16.58 และปรากฏเป็นคำบ่งกลุ่มนามน้อยที่สุดร้อยละ 0.08

คำสำคัญ: “อัน”, หน้าที่ไวยากรณ์, สมัยสุโขทัย

Abstract

This paper focuses on studying and analyzing the grammatical functions and semantic aspects of the word “ʔan” appeared in the Sukhothai period through data collection from inscriptions dated in Sukhothai period and from the Trai Phum Phra Ruang (or Traibhūmikathā) of Phya Lithai. The study found the grammatical functions of the word “ʔan” used during the period in 7 roles as nouns, class terms, classifier, pronoun, relative clause marker, subordinate adverbial clause marker and topic marker.

¹ ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกเรื่อง “การศึกษาเชิงประวัติหน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “อัน”

² นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร อีเมล wida2222@hotmail.com
PhD student at Linguistics Department, Faculty of Humanities, Naresuan University. Email: wida2222@hotmail.com

³ ศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร อีเมล unchalees@nu.ac.th

Professor Dr. at Linguistics Department, Faculty of Humanities, Naresuan University. Email: unchalees@nu.ac.th

The word “ʔan” referred to “thing” while it was used as noun, but it could not clearly indicate its definition when it was used as other functions. It is obviously that the word “ʔan”, during the period, appeared as noun. Moreover, it shows a trace of the word “ʔan” was developed from noun to classifier and, in the Sukhothai period, the word “ʔan” mostly appeared as relative clause marker at 59.94 percent, as classifier at 16.58 percent, and scarcely as class terms at 0.08 percent, respectively.

Keywords: ʔan, Grammatical Functions, Sukhothai Period

บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1395) ได้เขียนอธิบายและให้ความหมายของคำว่า “อัน” เอาไว้ว่า “อัน” เป็นคำที่มีหลายหน้าที่และหลายความหมาย ซึ่งเป็นได้ทั้งคำนามโดยหมายถึง สิ่ง ขึ้น ทะลาย เช่น อันหมาก อันมะพร้าว หรือหมายถึงตอนหนึ่งๆ ของนาซึ่งมีคันกัน หรือกระตังนาเช่น อันนา นอกจากนี้ยังมี “อัน” ที่เป็นคำลักษณนาม ซึ่งหมายถึงเป็นคำบอกลักษณะสิ่งของที่โดยปรกติมีลักษณะแบนยาว เป็นขึ้น เป็นแผ่น เป็นต้น เช่น ไม้อันหนึ่ง ไม้ 2 อัน อีกทั้ง “อัน” ที่ทำหน้าที่เป็นสรรพนาม ซึ่งหมายถึงใช้แทนนามหรือข้อความที่อยู่ข้างหน้า เช่น ความจริงอันปรากฏขึ้นมา “อัน” ที่ทำหน้าที่เป็นวิเศษณ์ เช่น เป็นอันมาก เป็นอันดี และ “อัน” ที่นำหน้านามที่เป็นประธานหรือใช้ขึ้นต้นข้อความต่าง ๆ เช่น อันอายุความนั้นถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นท่านให้มีกำหนดสิบปี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “อัน” ในภาษาไทย งานวิจัยเกี่ยวกับคำว่า “อัน” มักปรากฏการศึกษาคำนี้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของหมวดคำใน 2 ลักษณะ คือหมวดคำลักษณนามและหมวดคำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์ (ที่ ซึ่ง อัน) ในส่วนของ “อัน” ในหน้าที่คำลักษณนาม วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2519) ขวนพิศ อิฐรัตน์ (2522) บัณฑิต วงษ์ภักดี (2528) และสุวิงค์ พงศ์ไพบูลย์ (2531) พบว่า “อัน” มีการปรากฏการใช้อย่างกว้างขวางมาตั้งแต่สมัยอดีต โดยในอดีตสามารถปรากฏได้ทั้งกับคำนามที่เป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และคำนามที่เป็นนามธรรม แต่ในปัจจุบันจะใช้กับคำนามที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิตเท่านั้น และ “อัน” มักถูกนำมาใช้เมื่อผู้พูดนึกถึงคำลักษณนามอื่น ๆ ไม่ออกหรือเมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งใหม่ที่ยังไม่มื่ออะไรเทียบ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2519) สันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของคำลักษณนาม “อัน” ว่า แต่เดิมคำนี้น่าจะทำหน้าที่แทนคำนามเช่น “มีพิหารอันใหญ่ มีพิหารอันราม” (จารึกพ่อขุนรามคำแหงหลักที่ 1) และคำนี้น่าจะเรียกว่าคำช่วยนับมากกว่าคำลักษณนามเนื่องจากไม่ได้บ่งลักษณะอะไรของคำนามเลยเป็นแต่เพียงหน่วยคำที่ใช้ประกอบการนับจำนวนเท่านั้น และจากตัวอย่าง “มีพิหารอันใหญ่ มีพิหารอันราม” ข้างต้นนี้ ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาและพิจารณาว่าเป็นคำลักษณนามเช่นในงานวิจัยของ ขวนพิศ อิฐรัตน์ (2518) ที่อธิบายการปรากฏของคำลักษณนามที่มีลักษณะการปรากฏหน้าคำกริยากรรมย่อยโดยเป็นส่วนหนึ่งของนามวลี

ส่วนคำว่า “อัน” ในฐานะคำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์ เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom, 1971) ภาสสินี ศรีหิรัญ (Somhiran, 1978) และพรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) ได้กล่าวว่า “อัน” มักเกิดนำหน้า

อนุประโยคสัมพันธพจน์ประเภทที่ไม่แสดงการเจาะจงคำนามหลักที่นำมาข้างหน้า เป็นเพียงการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพิ่มเติมแก่ผู้รับสารเพื่อเป็นการขยายความหมายให้กับคำนามหลักตัวนั้นหรือเพื่อเป็นการเสริมความเข้าใจเท่านั้น และจากตัวอย่าง “มีพิหารอันใหญ่ มีพิหารอันราม” ข้างต้น ตัวอย่างดังกล่าว ถูกนำมาใช้ในการศึกษาและพิจารณาว่าเป็นคำบ่งอนุประโยคสัมพันธพจน์เช่นกัน เช่น พรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) นำมาใช้เป็นตัวอย่างของคำบ่งอนุประโยคสัมพันธพจน์ที่มีหน้าที่เป็นคำเชื่อมแทนนามเกิดนำหน้าประโยคเพื่อบอกความหมายเพิ่มเติม จากตัวอย่างดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการพิจารณาว่า เป็นการปรากฏของ “อัน” ในทั้งสองหมวดคำซึ่งมีความสัมพันธ์กับนามที่นำมาข้างหน้าเหมือนกัน

นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมเมื่อพิจารณาหน้าที่และความหมายของคำว่า “อัน” ในหน้าที่อื่น ๆ พบว่ายังไม่ได้มีการศึกษาให้ชัดเจนลงไปมากนัก มีเพียง พรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) และ ยิงยศ กันจินะ (2550) ที่ศึกษาหน้าที่ของคำว่า “อัน” ควบคู่ไปกับคำว่า “ที่” และ “ซึ่ง” ในลักษณะของคำบ่งอนุประโยคสัมพันธพจน์ และพบว่า “อัน” ยังมีหน้าที่ในการทำให้เป็นหัวข้อเรื่อง เช่น “อันความลึกลับ และความน่ากลัวในความรู้สึกของคนมีชีวิตอยู่นั้น จะมีที่ไหนน่ากลัวและลึกลับไปกว่าเมืองผีเล่า” (สกุลไทย ฉ.1356, 2523, น. 29) เป็นต้น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “อัน” ส่วนใหญ่มักแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันปรากฏการใช้คำว่า “อัน” ลดลง จากประเด็นดังกล่าวนี้เองจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ และลักษณะการใช้ คำว่า “อัน” จากข้อมูลการใช้ “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัย ซึ่งถือเป็นช่วงสมัยแรกที่ปรากฏหลักฐานการจดจารจารึกข้อมูลด้วยอักษรไทย ภาษาไทย การศึกษานี้ จะมีส่วนช่วยให้เข้าใจลักษณะการปรากฏใช้คำว่า “อัน” ในหน้าที่ต่าง ๆ และอาจช่วยให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาในอีกแง่มุมหนึ่ง ก่อให้เกิดความเข้าใจในภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น และสามารถใช้เป็นแนวทางสู่การศึกษาภาษาไทยในแง่มุมอื่นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “อัน” ที่ปรากฏใช้ในสมัยสุโขทัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาคำว่า “อัน” เฉพาะเอกสารที่เขียนเป็นร้อยแก้วเท่านั้น เนื่องจากงานเขียนประเภทร้อยกรองเป็นงานเขียนที่มีหลักเกณฑ์ในการแต่งตามฉันทลักษณ์ ดังนั้นลักษณะภาษาที่ใช้บางครั้งอาจจำเป็นต้องมีการดัดแปลงให้เหมาะสมตามฉันทลักษณ์ที่บังคับ โดยอาจใช้ลักษณะภาษาที่ไม่ปรากฏใช้จริงในการสื่อสารก็ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่นำงานเขียนประเภทร้อยกรองมาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

แหล่งข้อมูล

เอกสารในสมัยสุโขทัย เริ่มตั้งแต่รัชกาลของพ่อขุนรามคำแหงจนถึงรัชกาลของพระมหาธรรมราชาลิไท ประมาณปี พุทธศักราช 1800 - 1920 ช่วงสมัยนี้ลักษณะเอกสารที่พบส่วนใหญ่จะเป็นเอกสารประเภทศิลาจารึกและพระราชนิพนธ์ ดังนี้

1. ข้อมูลจารึกที่ปรากฏในประชุมจารึกภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย ของกรมศิลปากร และสำนักหอสมุดแห่งชาติ และฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย จัดทำโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การ

มหาชน) (www.sac.or.th/inscriptions) จำนวน 122 หลัก ทั้งสิ้น 165 หน้า โดยเลือกเฉพาะจารึกที่เป็นภาษาไทยเท่านั้น

2. ไตรภูมิพระร่วง ฉบับ พจนานุกรมไทย ทั้งสิ้น 327 หน้า

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลคำว่า “อัน” ในสมัยสุโขทัย โดยการบันทึกด้วยแบบบันทึกในรูปแบบตาราง ซึ่งแต่ละข้อมูลจะบันทึกแหล่งที่มาของข้อมูล ชื่อเอกสาร ปีที่พบ หน้าที่ทางไวยากรณ์ โครงสร้างการปรากฏ และความหมาย เนื่องจากการศึกษาด้านวากยสัมพันธ์อาจจำเป็นต้องมีการพิจารณาไปถึงบริบทเพื่อให้เกิดความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลหากเกิดข้อสงสัยได้

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาภาษาในแนวไวยากรณ์หน้าที่แบบลักษณะภาษา

ไวยากรณ์ตามทฤษฎีหน้าที่ถือเป็นไวยากรณ์ทฤษฎีหนึ่งที่มีมุมมองในการศึกษาภาษาคือ มุ่งที่จะศึกษาภาษาเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับไวยากรณ์ที่ผู้พูดใช้ หรือสื่อสารออกมาจริง ๆ โดยเน้นในเรื่องความหมายไปพร้อม ๆ กันกับการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางไวยากรณ์และหน้าที่ของภาษาที่ต้องมีควบคู่กันไป Givón (2001) กล่าวถึงขอบเขตทางหน้าที่ที่สำคัญในภาษาของมนุษย์ว่าต้องประกอบไปด้วยขอบเขต 3 ประการ คือ ความหมายของคำ (meaning) เนื้อความที่ใช้ในการสื่อความ (information) และหน้าที่ทางสัมพันธ์สาร (discourse) ซึ่งในแต่ละขอบเขตจะต้องประกอบเข้าด้วยกันสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ ความหมายของคำจะแสดงเนื้อความก็ต่อเมื่อคำถูกนำมาเรียงเข้าไว้ในประโยค เนื้อความจะมีหน้าที่ทางสัมพันธ์สารก็ต่อเมื่อเนื้อความถูกเรียงเข้าไว้ในประโยคโดยการเชื่อมโยงความ

มุมมองในเรื่องของคำ

การจำแนกหมวดคำของ Givón (2001) จำแนกหมวดคำในภาษาต่าง ๆ ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ หมวดคำหลัก (major lexical word classes) ประกอบด้วยคำ 4 ชนิด คือ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ และหมวดคำรอง (minor word classes) ประกอบด้วยคำ 7 ชนิด คือ คำบุพบท คำกำกับนาม คำสรรพนาม คำบอกจำนวน คำช่วยหน้ากริยา คำเชื่อมความ และคำอุทาน

มุมมองในเรื่องของประโยค

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วเบื้องต้นว่าไวยากรณ์หน้าที่ศึกษาและวิเคราะห์ภาษาครอบคลุมรายละเอียดเรื่องความหมายของคำ (meaning) ซึ่งความหมายของคำจะแสดงเนื้อความ (information) ก็ต่อเมื่อคำถูกนำมาเรียงเข้าไว้ในประโยค ในการวิเคราะห์ไวยากรณ์ประโยคตามทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นั้น Givón ได้อธิบายว่าสิ่งสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ไวยากรณ์ประโยคนั้นคือ การพิจารณาโครงสร้างของหน่วยนามร่วม (argument structure) ในเรื่องของบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ (semantic roles) และบทบาทเชิงไวยากรณ์ (grammatical roles) จากการพิจารณาหน่วยกริยาหรือภาคแสดง (predications) ที่เกิดร่วมด้วย กล่าวคือ หน่วยกริยาหรือภาคแสดงจะเป็นแก่นของความหมายประเภทต่าง ๆ ของประโยค หน่วยกริยาจะมีความหมายในการบ่งบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ของผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) หรือหน่วยนามร่วม (argument) ซึ่งบทบาทเชิงอรรถศาสตร์จะเป็นตัวบ่งชี้บทบาททางไวยากรณ์ในประโยคอีกลำดับหนึ่ง เช่น

She killed him with a knife.

She killed him with kindness.

จากตัวอย่างคำกริยาในประโยคจะบอกการกของหน่วยนามร่วมที่เกิดกับคำกริยานั้นในกรณีของกริยา “killed” แสดงการกเครื่องมือ (instrument) และการกบอกลักษณะ (manner) เป็นการกของนามที่เกิดกับกริยานี้ได้ คำนามที่จะมาแสดงความสัมพันธ์การกแต่ละการกก็จะมีรรถลักษณะประจำคำที่แตกต่างกันและทำให้ประโยคมีความหมายแตกต่างกันด้วย เช่น “a knife” มีรรถลักษณะของสิ่งของผู้กระทำใช้กระทำกริยา เมื่อพิจารณาคู่กับกริยา “killed” จึงมีส่วนทำให้ผู้พูดภาษาใช้ในการตีความว่า “a knife” นั้นเองเป็นเครื่องมือของกริยา เช่นเดียวกันกับ “kindness” เป็นคำนามแสดงลักษณะที่ผู้กระทำกระทำกริยา ซึ่งผู้พูดภาษาใช้ในการตีความว่าเป็นลักษณะของกริยาที่ผู้กระทำกระทำกริยาและไม่ได้เป็นเครื่องมือ ดังนั้นคำนามทั้ง 2 คำนี้จะไม่ถูกตีความว่าเป็นผู้กระทำ หรือสลับการกกัน

จากเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าในการวิเคราะห์ประโยคนั้น หน่วยกริยาจะทำหน้าที่เป็นแก่นของประโยค โดยการจะวิเคราะห์ว่าหน่วยนามร่วมนั้นมีบทบาทเชิงอรรถศาสตร์อย่างไรจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่คำนั้นมีกับหน่วยกริยาหรือภาคแสดงที่เกิดร่วมกัน เช่นในประโยคแรก “a knife” เมื่อเกิดกับคำกริยา “killed” ทำให้มีบทบาทเชิงอรรถศาสตร์เป็นเครื่องมือ (instrument) และมีบทบาทเชิงไวยากรณ์เป็นกรรมอ้อม เป็นต้น

การพิจารณาไวยากรณ์ประโยคตามแนวทางของ Givón ทฤษฎีนี้มองว่าประโยคนั้นควรพิจารณาแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ประโยคมูลฐานและประโยคซับซ้อน ซึ่งประโยคมูลฐานคือประโยคที่มีสถานภาพเป็นประโยคหลักที่ประกอบไปด้วยกริยาหนึ่งหน่วย และอาจมีหน่วยนามร่วม (argument) อีกหนึ่งหน่วยหรือมากกว่า และใช้เป็นประโยคต้นหรือจุดอ้างอิงไวยากรณ์ในการวิเคราะห์ประโยค ในขณะที่ประโยคซับซ้อนจะเป็นประโยคที่แปรไปจากประโยคมูลฐานอีกทีหนึ่ง

บทบาทเชิงอรรถศาสตร์และบทบาทเชิงไวยากรณ์

1) **บทบาทเชิงอรรถศาสตร์** ในทางอรรถศาสตร์หน่วยประโยคดังที่ได้กล่าวไปแล้วเบื้องต้นว่าเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยกริยาและหน่วยนามร่วม ซึ่งหน่วยกริยาจะแสดงสภาพการณ์ (state) เหตุการณ์ (event) หรือ การกระทำ (action) โดย Givón (2001) ได้แบ่งลักษณะทางอรรถศาสตร์ของหน่วยกริยา ดังนี้

สภาพการณ์ชั่วคราว (temporary state) เช่น She was angry.

สภาพการณ์ถาวร (permanent state) เช่น She was tall.

เหตุการณ์ที่จำกัดขอบเขต (bounded event) เช่น The ball dropped.

เหตุการณ์ที่ไม่จำกัดขอบเขต (unbounded event) เช่น The ball rolled downhill.

การกระทำที่จำกัดขอบเขต (bounded action) เช่น She dropped the ball.

การกระทำที่ไม่จำกัดขอบเขต (unbounded action) เช่น She rolled the ball downhill.

ส่วนหน่วยนามร่วมนั้นจะแสดงบทบาทเชิงอรรถศาสตร์เป็นผู้ร่วมในสภาพการณ์ เหตุการณ์ หรือการกระทำนั้น ๆ โดยสามารถแบ่งเป็นบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ได้ดังนี้

ผู้กระทำ (agent) หมายถึง ผู้ร่วมที่มักจะเป็นสิ่งมีชีวิตที่เป็นผู้กระทำอย่างจงใจที่จะเริ่มก่อเหตุการณ์และรับผิดชอบต่อเหตุการณ์นั้น เช่น

ผู้กระทำ (ประธาน): Mary kicked John.

ผู้ทรงสภาพ (patient) หมายถึง ผู้ร่วมทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตที่อาจแบ่งย่อยได้เป็น ผู้แสดงสภาพ (patient of state) ในสภาพการณ์หนึ่ง ๆ และผู้เปลี่ยนสภาพ (patient of change) ที่เปลี่ยนไปอันเป็นผลจากเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เช่น

ผู้แสดงสภาพ (ประธาน): Mary is tall.

ผู้แสดงสภาพ (กรรม): Mary saw John.

ผู้เปลี่ยนสภาพ (ประธาน): John's arm broke.

ผู้เปลี่ยนสภาพ (กรรม): Mary broke John's arm.

ผู้รับ (dative) หมายถึง ผู้ร่วมที่มักจะเป็นสิ่งมีชีวิต เป็นผู้รับในเหตุการณ์ อาจแบ่งย่อยได้เป็น ผู้รับรู้ (dative-experiencer) ซึ่งมีสติรับรู้ได้จากทางตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย ปัญญา และจิตใจ ในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ แต่ไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มก่อเหตุการณ์อย่างจงใจ และผู้รับประโยชน์ (dative-benefactive) ซึ่งมักเป็นสิ่งมีชีวิตที่ได้เป็นผู้รับสิ่งที่ผู้กระทำกระทำในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เช่น

ผู้รับรู้ (ประธาน): John knew Mary.

ผู้รับรู้ (กรรม): John scared Mary.

ผู้รับรู้ (กรรมอ้อม): John talked Mary.

ผู้รับประโยชน์ (กรรมอ้อม): John gave a book to Mary.

เครื่องมือ (instrument) หมายถึง ผู้ร่วม ซึ่งมักเป็นสิ่งที่ผู้กระทำใช้กระทำกร เช่น

เครื่องมือ: She chopped firewood with an axe.

ผู้ได้ประโยชน์ (benefactive) หมายถึง ผู้ร่วม ซึ่งมักเป็นสิ่งมีชีวิตที่ได้รับประโยชน์จากการกระทำ เช่น

ผู้ได้รับประโยชน์: He fixed the roof for his mother.

สถานที่ (location) หมายถึง สถานที่ ที่เป็นแหล่ง (locative state) ของสภาพการณ์ เหตุการณ์ หรือการกระทำ หรือที่เป็นทิศทาง (locative motion) การเคลื่อนไหวของผู้ร่วมมาสู่หรือไปจากตำแหน่งหนึ่ง ๆ เช่น

แหล่ง: She live in Philadelphia.

ทิศทางมาสู่: He went to the store.

ผู้ร่วมกระทำ (associative) หมายถึง ผู้ที่มีส่วนร่วมกับผู้กระทำ ผู้ทรงสภาพ หรือผู้รับ ของเหตุการณ์หนึ่ง ๆ แต่มีบทบาทสำคัญน้อยกว่า เช่น

ผู้ร่วมกระทำ: She worked with her father.

ลักษณะ (manner) หมายถึง ลักษณะของเหตุการณ์เกิดหรือผู้กระทำกร เช่น

ลักษณะ: He left in a hurry.

2) บทบาทเชิงไวยากรณ์

ผู้ร่วมในสภาวะการณ์ หรือเหตุการณ์ทั้งหลายไม่ว่าจะมีบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ใดก็ตามจะมีบทบาทเชิงไวยากรณ์ด้วย โดยทั่วไปมักจะได้แก่บทบาทดังต่อไปนี้คือ

ประธาน (subject)

กรรมตรง (direct object)

กรรมอ้อม (indirect object)

ภาคแสดง (predicate) ปรากฏทั้งที่เป็นกริยาและนามวลี

วิเศษณ์ (adverbial)

ตัวอย่างเช่น

The woman gave a book to the child.

ประธาน กรรมตรง กรรมอ้อม

Mary is a teacher.

ภาคแสดง

She stopped working at five.

วิเศษณ์

ในทางวากยสัมพันธ์นั้น ต้นแบบของประโยคกรรมหรือประโยคที่มีกริยากรรมจะต้องมีกรรมตรง หากไม่มีกรรมตรงก็จะเป็นอกรรมกริยา คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ดังกล่าวเข้าคู่กันได้ดังนี้ “ถ้าประโยคมูลฐานนั้นเป็นเหตุการณ์แบบกรรม ผู้กระทำเหตุการณ์จะปรากฏเป็นประธานของประโยค และผู้ทรงสภาพของเหตุการณ์จะปรากฏเป็นกรรมตรง” ดังนั้นประโยคที่สอดคล้องกับการเข้าคู่กันดังกล่าวจัดเป็นประโยคมูลฐาน ในขณะที่ประโยคที่แย้งกับคำจำกัดความของการเข้าคู่กันนั้นเป็นประโยคซับซ้อน

ผลการวิจัย

ในการศึกษาข้อมูลคำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัยพบว่าคำว่า “อัน” มีหน้าที่ไวยากรณ์และความหมายดังนี้ คือ

- 1) คำนาม
- 2) คำปลุกกลุ่มนาม
- 3) คำลักษณนาม
- 4) คำสรรพนาม
- 5) คำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์
- 6) คำบ่งอนุประโยคแฝงวิเศษณ์
- 7) คำแสดงหัวเรื่อง

โดยมีรายละเอียดข้อมูลในการพิจารณาการปรากฏหน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “อัน” ข้างต้นนี้ดังนี้

1. คำนาม

ในการศึกษาคำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัย พบว่าคำว่า “อัน” นั้นมีคุณสมบัติของการเป็นคำนามและโดยทั่วไปจะมีความหมายหมายถึง “สิ่ง” ดังหลักฐานที่พบในคำสอนความหมายดังในตัวอย่างที่ (1)

- (1) แลเปรตจำพวก ๑ มีตัวตั้งมหาพรหมแลงามดังทอง แลปากนั้นดังหมู แลออกอยากหนักหนาหาอันจะกินบมิได้สักสิ่งอัน
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 50)

คำนามนี้สามารถปรากฏเป็นประธาน กรรมตรง กรรมอ้อม และนามภาคแสดงได้ดังนี้

1.1 ประธาน

“อัน” สามารถปรากฏได้ในตำแหน่งประธานของประโยคดังนี้

- (2) ตีรัจฉานกลางจำพวกเป็นนอกเนื้อกลางจำพวกเป็นในเนื้อตีรัจฉานเองโศดกลางจำพวกเป็นที่ร้ายแลมันหากเลี้ยงตนเอง มิเมื่ออันร้ายสิ้นเขาหาจะกินบมิได้เขาก็ตายในที่ร้ายนั้นๆ
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 45)
- (3) อันว่าปัญญาจกลบมิไปด้วยเลย อันไปด้วยนั้นเท่าเว้นไว้แต่บุญแลบาปนั้นหากไปบังเกิดวิบากแล
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 201)

จากตัวอย่างที่ (2) คำว่า “อัน” มีความหมายหมายถึง “สิ่ง” ทำหน้าที่เป็นประธานผู้ทรงสภาพของประโยค โดยมี “ร้าย” เป็นนามวิเศษณ์มี “สิ้น” เป็นกริยาและตัวอย่างที่ (3) “อัน” ทำหน้าที่เป็นประธาน ผู้ทรงสภาพ โดยมี “ไปด้วย” เป็นภาคแสดงกริยาวลี

1.2 กรรมตรง

นอกจากคำว่า “อัน” จะสามารถปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคได้แล้ว ยังสามารถปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงของประโยคได้ดังตัวอย่าง

- (4) เมื่อออกจากห้องแม่ก็ตีในกาลทั้ง ๓ นั้น ย่อมหลงบมิได้ค้ำนี้อันใดสักสิ่ง
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 76)
- (5) เปรตกลางจำพวกไปอยู่แฝงต้นไม้ใหญ่ เปรตกลางจำพวกอยู่แหบที่ราบ แลย่อมกินอันร้ายเป็นอาหารเลี้ยงตนเขา
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 48)
- (6) พระยายมราชและเทพยดานั้น ก็บังคับแก่ฝูงยมบาลให้เอามันไปโดยบาปกรรมมันอันหนาและเบา นั้นแลฯ บังคับอันควรในนรกอันหนักแลเบา นั้นแล
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 19)

ใน ตัวอย่างที่ (4) “อัน” ปรากฏเป็นกรรมตรงผู้ทรงสภาพของกริยา “รู้” มีส่วนขยายคือ “ใด” ตัวอย่างที่ (5) “อัน” ปรากฏเป็นกรรมตรงผู้เปลี่ยนสภาพของกริยา “กิน” มีส่วนขยายคือ “ร้าย” และตัวอย่างที่ (6) “อัน” ปรากฏเป็นกรรมตรงผู้รับของกริยา “บังคับ” มีส่วนขยายคือ “ควร”

1.3. กรรมอ้อม

นอกจากคำว่า “อัน” จะสามารถปรากฏในตำแหน่งประธานและกรรมตรงได้เช่นค่านามทั่วไปแล้ว ยังสามารถปรากฏในตำแหน่งกรรมอ้อมของประโยคได้หลายบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ดังตัวอย่างที่ (7) - (8) ดังนี้

- (7) ได้ฝูงไล่.นในปลา ยาในข้าวให้กิน และจักให้ถึงที่ล้มที่ตายตั้งอันก็ตี บ่ห่อนฆ่าห่อนตีสักคืบ ย่อมโปรดฝูงโทระแก่ตนตั้งอัน หลายท่าแก่ม ชือจักนบักแลมถัดวัน เทียมอดเนื้อออกใจแก่อันเพ็งเคียดแลบอจเคียดตั้งอัน
(จารีกวัดป่ามะม่วงภาษาไทย ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 30-31)
- (8) จิตรอันเอาปฏิสนธิ์นั้นคนบอกจึงจะเห็นและรู้ด้วยปริษา จึงเอาปฏิสนธิ์ด้วยอันจักวาย

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 6)

จากตัวอย่างที่ (7) - (8) จะเห็นได้ว่าคำว่า “อัน” นั้นเกิดในตำแหน่งกรรมอ้อม โดยเกิดตามหลังบุพบทวลีโดยในตัวอย่างที่ (7) จากปริบท “แก่อันเพ็งเคียดแลบอจเคียด” “อัน” เกิดตามหลังบุพบทวลี “แก่” ซึ่งเป็นบุพบทที่ใช้นำหน้ากรรมอ้อมผู้ได้รับ (dative benefactive) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 151) ส่วนในตัวอย่างที่ (8) จากปริบท “ด้วยอันจักวาย” คำว่า “อัน” เกิดตามหลังบุพบทวลี “ด้วย” ซึ่งเป็นบุพบทที่เป็น คำนำหน้านามเพื่อให้รู้ว่านามนั้นเป็นเครื่องมือ (instrument) หรือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องกระทำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 423)

1.4. นามภาคแสดง

คำว่า “อัน” จะสามารถปรากฏในตำแหน่งนามภาคแสดงซึ่งเป็นผู้ทรงสภาพ โดยปรากฏหลังสัมพันธกริยา “เป็น” ได้เช่นเดียวกับค่านามทั่วไป ดังนี้

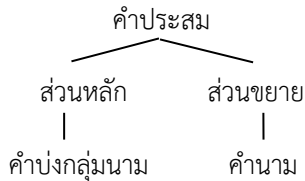
- (9) อันว่าผ้านั้นมีพรรณเป็นอันงามประดุจเกิดมาแต่ต้นกลปพฤกษ
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 158)
- (10) เอาทองเป็นสายแลมีแสงเป็นอันแดงงามดังแสงไฟนั้นไปตีปาวแก่ฝูงราษฎรทั้งหลาย
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 103)
- (11) แต่ดิรัจฉานคือราชหงส์อันอยู่ในเขาคิณฑกฏแลอยู่ในคูหาคำก็ดี อันอยู่ในปราสาททั้งหลายด้วยฝูงนกก็ดี อยู่ด้วยหมู่สัตว์ในป่าพระหิมพานต์นั้นก็ดี ก็มิอยู่เป็นอันมากนักหนาแล

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 45)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นนามภาคแสดงผู้ทรงสภาพ โดยมี “งาม” “แดงงาม” และ “มาก” เป็นนามวิเศษณ์ขยาย “อัน” ตามลำดับ และแสดงความสัมพันธ์กับนามวลีที่นำมาข้างคือ “ผ้านั้นมีพรหม” “ทองเป็นสายแลมีแสง” และ “หมู่สัตว์ในป่าพระหิมพานต์” ตามลำดับ และมี “เป็น” เป็นสัมพันธ์กริยาทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหน้ากับ หน่วยหลัง

2. คำบ่งกลุ่มนาม

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2558) ได้อธิบายถึงคำบ่งกลุ่มนามว่า คำบ่งกลุ่มนามพบได้ทั่วไปในภาษาตระกูลไตเป็นกลุ่มคำนามที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณนาม จึงมีลักษณะร่วมของทั้งคำนามซึ่งเป็นคำศัพท์และคำลักษณนามซึ่งเป็นคำหน้าที่ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำบ่งกลุ่มนามจะปรากฏในโครงสร้างคำนามประสม โดยปรากฏเป็นส่วนหลักในคำนามประสม ประเภท คำนาม-คำนาม ดังนี้

คำว่า “อัน” ที่ทำหน้าที่คำบ่งกลุ่มนามมีลักษณะของการบ่งกลุ่มนามที่แสดงสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งคน สัตว์ และสิ่งของซึ่งพบในช่วงสมัยสุโขทัยเฉพาะในศิลาจารึกวัดป่ามะม่วงหลักที่ 1 ด้านที่ 3 ซึ่งพบเพียง 2 ครั้งเท่านั้นดังนี้

- (12) ฉลองสดับธรรมทุกวัน ถ้วนร้อยวันแล้วกระยาทานคานัน ทองหมื่นหนึ่ง เงินหมื่นหนึ่ง เบี้ยสิบล้าน หมากสิบล้าน ผ้าจิวรสีร้อย บาทรสีร้อย พุก...เครื่องกระยาบูชาทั้งหลายจกนบก็แลมิถ้วน แต่อันฝูงลูกบ้าน ลูก...มาช้อย จกนบแลมิได้ แต่อันเครื่องกระทำบูชามหาสังฆราช จกนบก็แลมิถ้วน

(จารึกวัดป่ามะม่วงภาษาไทย ด้านที่ 3, บรรทัดที่ 19-20)

จากตัวอย่างดังกล่าวเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “อัน” ปรากฏเป็นคำบ่งกลุ่มนามนำหน้าในคำประสม “อันฝูง” และ “อันเครื่อง” เพื่อบ่งกลุ่มคำว่า “ฝูง” และ “เครื่อง” ตามลำดับ

3. คำลักษณนาม

คำว่า “อัน” ในหน้าที่ลักษณนามนั้นพบว่าปรากฏกับนามวลีได้อย่างหลากหลาย โดยครอบคลุมสรรพสิ่งทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งไม่สามารถระบุความหมายให้ชัดเจนลงไปได้ และจะปรากฏเป็นส่วนประกอบในวลีแสดงปริมาณ โดยปรากฏในโครงสร้างไวการณ 4 ลักษณะตามที่

Singnoi (2008) ได้นำเสนอไว้คือ คำนาม + จำนวน + *อัน* คำนาม + *อัน*+หนึ่ง/เดียว คำนาม + ส่วนกำหนด+ *อัน* และคำนาม + *อัน*+นามวิเศษณ์ระบุเฉพาะ ดังนี้

3.1 คำนาม + จำนวน + *อัน*

คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นลักษณนามโดยปรากฏในวลีแสดงปริมาณในตำแหน่งหลังคำบอกจำนวน ทำหน้าที่เป็นเสมือนคำช่วยนับโดยไม่ได้แสดงรูปร่างลักษณะของคำนามในวลีแสดงปริมาณนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม เช่น

- (13) พระมหาเถรศรีศรีทธาราชจุฬามณีเกิดในนครสลวงสองแคว ปู่ชื่อพระยาศรี
นาวนำถมเป็นขุน เป็นพ่อ...เสวยราชในนครสองอัน

(จารึกวัดศรีชุม ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 8-9)

- (14) แต่ชั้นนี้ลงมาเรียกว่ากามภูมิ แลว่าน้ำก็แรงแห่งเนื่อง ๆ ลม ๔ อันเร่งพัดกว่า
ก่อนชั้นเป็นแผ่นดินทองเกิดเป็นปราสาทแก้วทั่วทุกแห่ง

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 302)

- (15) อนึ่งชื่อรูปมวปฏิสนธิแต่ฝูงพรหม ๖ อันนี้ยอมเอาปฏิสนธิ ๖อันนี้แลฯ

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 3)

- (16) อันว่านิมิต ๕ อันนั้นฉันนี้ อนึ่งคือว่าเห็นดอกไม้อันมีในวิมานตนนั้นทีเดียวแล
บมิหอม

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 234)

จากตัวอย่าง คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นคำลักษณนามแสดงจำนวนนับของคำนามได้แก่ “นคร” (รูปธรรม) “ลม” (นามธรรม) “ฝูงพรหม” (รูปธรรม) “ปฏิสนธิ” (รูปธรรม) และ “นิมิต” (นามธรรม)

3.2 คำนาม + *อัน*+หนึ่ง/เดียว

คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นลักษณนามโดยปรากฏในวลีแสดงปริมาณในตำแหน่งนำหน้าคำว่า “หนึ่ง” หรือ “เดียว” เพื่อแสดงจำนวนของคำนามนั้น ๆ ว่ามีเพียง “หนึ่ง” เท่านั้น เช่น

- (17) ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้หัน

(จารึกพ่อขุนรามคำแหง ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 31-32)

- (18) ชีวิตอันเกิดในกายรูปชีวิตอันหนึ่งเกิดในหทัยรูปมีรูป ๓ อัน

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 72)

- (19) สัตทิภูธรูปมี ๘ อัน ชีวิตรูป ๑ อากาศรูป ๑ วิการรูป ๒ สขนรูป ๔ ผสมได้ ๑๗
เกิดเป็นชีวิตอันเดียวได้

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 246)

- (20) แลฝูงเทพยดาอันเกิดในอากาศก็ดี แลอาศัยในแผ่นดินนี้ขึ้นไปแลยอมเอา
ปฏิสนธิอุปาทักโยนิอันเดียวได้

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 202)

จากตัวอย่าง คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นคำลักษณนามแสดงจำนวนนับ “หนึ่ง” ของคำนาม ได้แก่ กระดิ่ง (รูปธรรม) ชีวิต (นามธรรม) และปฏิสนธิอุปาทิกโยนิ (นามธรรม)

3.3. คำนาม + ส่วนกำหนด+อัน

คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นลักษณนามโดยปรากฏในวลีแสดงปริมาณในตำแหน่งหลัง ส่วนกำหนด เช่น

- (21) พระมหาธาตุเป็นเจ้าจึงเสด็จปฏิหาริย์หนักหนาดังน้ำมหาสมุทรระลอกดังฝนตกท่าใหญ่ รัสมีสว่างอัน ดังพรรษาจรวดสวยสุภาลูกาบุษบธารา รัสมีสว่างอัน เลื่อมดังดวงดาวคำเลื่อมดังน้ำทองไหลจรัสไปทุกแห่ง
(จารึกวัดศรีชุม ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 49-52)
- (22) อันท่าน จ.ป.เตียนว่าร้ายในชั่วนี้ ในชั่วหน้าไซ้ จักได้ไปใน นรกนั้นสักอัน
(จารึกวัดป่ามะม่วงภาษาไทย หลักที่ 2, ด้านที่ 4, บรรทัดที่ 1-6)

จากตัวอย่าง “อัน” ปรากฏในวลีแสดงปริมาณ หลังส่วนกำหนด “กลาง” และ “สัก” ตามลำดับ

3.4. คำนาม + อัน+นามวิเศษณ์ระบุเฉพาะ

คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นลักษณนามระบุเฉพาะโดยปรากฏร่วมกับนามวิเศษณ์ระบุเฉพาะ เช่น นี้ นั้น ฯลฯ เพื่อแสดงการเจาะจงนามวลีหลักนั้น ๆ เช่น

- (23) ผีเทพดาใน เขานัน เป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้
(จารึกวัดป่ามะม่วงภาษาไทย ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 30-31)
- (24) จึงขึ้นมานบพระบาทลักษณอันตนหากประดิษฐานแต่ก่อนเหนือจอมเขา
สุมนกภูนี้ จึงจาร จารึกอัน นี้ไว้อีกโสด
(จารึกเขาสุมนกภู ด้านที่ 4, บรรทัดที่ 14-21)

จากตัวอย่าง “อัน” ปรากฏทำหน้าที่เป็นลักษณนามระบุเฉพาะ หน้าคำนามวิเศษณ์ระบุเฉพาะ “นี้” และ “นี้” ตามลำดับ

4. คำสรรพนาม

คำว่า “อัน” ในหน้าที่คำสรรพนาม ในช่วงสมัยนี้จะปรากฏใช้แทนคำนาม โดยปรากฏตามหลังนามวลีหลักที่ได้มีการกล่าวถึงมาแล้วก่อนหน้านั้น เช่น

- (25) อันว่าภูมิทั้ง ๔ นี้ อัน หนึ่งชื่อว่านรกภูมิ อัน หนึ่งชื่อว่าดิรัจฉานภูมิ อัน หนึ่งชื่อว่าเปรตภูมิ อัน หนึ่งชื่อว่าสุรกายภูมิ แลผสมภูมิทั้ง ๔ อันเข้าด้วยกันเรียกชื่อว่าจตุรกายภูมิก็ว่า

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 69)

- (26) จารึกอันหนึ่งมีในเมือง...อันหนึ่งมีในเมืองฝาง อันหนึ่งมีในเมืองสระหลวง
(จารึกนครชุม ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 49-50)
- (27) อนึ่งเจ้าพระยาบงรักปู่ด้วยใจจริงไซ้ โทษอันสาบานนี้อย่าให้ได้แก่ปู่สักอัน
(จารึกคำปู่สบล ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 7-8)
- (28) มักจำศีลภาวนาอยู่กลางป่ากลางดงหลงอดฉันใบพง...ลูกหมากรากไม้ มีวัตร
ปฏิบัติอันเนื่องสิ่งหลทุกอัน
(จารึกวัดศรีชุม ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 45-46)

จากตัวอย่าง อัน ทำหน้าที่เป็นสรรพนามอ้างตามคำนามที่นำข้างหน้า ได้แก่ “ภูมิ” ใน (25) “จารึก” ใน (26) “โทษ” ใน (27) และ “วัตรปฏิบัติเนื่องสิ่งหล” ใน (28)

5. คำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์

อนุประโยคสัมพัทธ์มีบทบาททางไวยากรณ์ในการอ้างถึงนามวลีหลักที่มันขยายโดยปรากฏตามหลังนามวลีดังกล่าวซึ่งจะมีโครงสร้างที่ขาดหน่วยนามร่วมหนึ่งไปและส่วนที่ขาดไปเป็นส่วนที่อ้างถึงร่วมกันกับคำนามหลักนั่นเองหน่วยนามร่วมที่ขาดไปในอนุประโยคสัมพัทธ์จึงสามารถค้นคืนได้จากคำนามหลักที่ถูกขยาย แต่บทบาทการกรกของหน่วยนามร่วมที่ขาดไปด้วยกันนั้นไม่สามารถค้นคืนได้เพราะคำนามหลักนั้นถือบทบาทการกรกในประโยคหลักอยู่ ซึ่งอาจไม่เหมือนกับบทบาทการกรกในอนุประโยคประโยคสัมพัทธ์ซึ่งเป็นบทบาทใดก็ได้ เช่นประธาน ดังในตัวอย่าง “เด็กที่ใส่เสื้อสีแดง” (อนุประโยคสัมพัทธ์ : เด็กใส่เสื้อสีแดง) กรรรม ดังในตัวอย่าง “เด็กที่ฉันเห็นเมื่อวาน” (อนุประโยคสัมพัทธ์: ฉันเห็นเด็กคนนั้นเมื่อวาน) ซึ่งมี “ที่” เป็นคำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์

คำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัยนี้มีลักษณะของการเป็นคำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์ด้วยเช่นกัน โดยปรากฏในลักษณะของสรรพนามสัมพัทธ์ (relative pronoun) เป็นการใช้สรรพนามบ่งการกรกที่สืบค้นได้ใน อนุประโยคสัมพัทธ์ โดยสรรพนามสัมพัทธ์จะปรากฏเป็นเสมือนตัวเชื่อมระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคสัมพัทธ์เพื่อบ่งขอการเริ่มของอนุประโยคสัมพัทธ์ ในสมัยสุโขทัยนั้น “อัน” ทำหน้าที่สรรพนามสัมพัทธ์บ่งการกรกตั้งนี้คือประธานกรรรมตรง และกรรรมอ้อมโดยสามารถแสดงตัวอย่างในการปรากฏได้ดังนี้

5.1 ประธาน

คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นสรรพนามสัมพัทธ์เพื่อบ่งประธาน ในช่วงสมัยนี้พบว่าสามารถบ่งการกรกประธานผู้กระทำ เช่น

- (29) แต่นั้นเมื่อน้ำได้พันปีโสด ผูกภิกษุสงฆ์อันจำศีลคงสักขาบทอันยังมีสักขาบทอันหนักหนาหามีได้เลย
(จารึกนครชุม ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 40)
- (30) ขโมยอันลักวัวควายข้างมาสัตว์...อันใด ไปจอดไปกรายตนก็ตี ให้นาย เจ้าบ้านเจ้าเรือน...พิจารณา ครั้นรู้ว่าขโมยจริงเอาจูงได้
(จารึกกฎหมายลักษณะโจร ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 41)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำว่า “อัน” แสดงการกประธานผู้กระทำของภาคแสดงกริยาลีคือ “จำศีลคงสิกขาบทสี่” และ “ลักวัวควายข้างมาสัตว์” ตามลำดับ

นอกจากนี้คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นสรรพนามสัมพัทธ์ยังสามารถบ่งประธานผู้ทรงสภาพในสภาพการณ์หนึ่งๆ เช่น

- (31) แต่พรรณดอกไม้ที่พียอันหอมดีมีในเมืองไตรตรึงษ์นั้น
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 225)
- (32) ลูกหลานเหลนอันเป็นพงศาได้เป็นท้าวเป็นพระยาภายหลัง
(จารึกวัดเขากบ ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 16-17)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำว่า “อัน” แสดงการกประธานผู้ทรงสภาพของกริยาลีคือ “หอมดี” และ “เป็นพงศา”ตามลำดับ

5.2 กรรมตรง

คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นสรรพนามสัมพัทธ์เพื่อบ่งกรรมตรงในช่วงสมัยนี้พบการบ่งการกกรรมตรงผู้ทรงสภาพ กล่าวคือเป็นผู้แสดงสภาพในสภาพการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งคำว่า “อัน” ที่ทำหน้าที่เป็นสรรพนามสัมพัทธ์เพื่อบ่งการกกรรมตรงผู้ทรงสภาพ เช่น

- (33) มันจักกล่าวถึงเจ้าถึงขุนปไ้ไร ไปลั่นกระดิ่งอันท่านแขวนไว้
(จารึกพ่อขุนรามคำแหง ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 35)
- (34) แลรำเพิงถึงศีลอันธรรษาอยู่นั้น
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 95)
- (35) สรรพของถวายอันเขาทั้งหลายเอามาถวาย
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 150)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำว่า “อัน” แสดงการกกรรมตรงผู้ทรงสภาพในอนุประโยคสัมพัทธ์คือ “ท่านแขวนไว้” “อันธรรษาอยู่” และ “เขาทั้งหลายเอามาถวาย” ตามลำดับ

5.3 กรรมอ้อม

คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นสรรพนามสัมพัทธ์เพื่อบ่งกรรมอ้อม ในช่วงสมัยนี้พบว่าสามารถบ่งการกกรรมอ้อมได้ดังนี้

5.3.1 สถานที่

หมายถึง สถานที่ที่เป็นแหล่งของสภาพการณ์ เหตุการณ์ หรือการกระทำคำว่า “อัน” ที่ทำหน้าที่เป็นสรรพนามสัมพัทธ์เพื่อบ่งการกกรรมอ้อมสถานที่ เช่น

- (36) ผูกนรกใหญ่ ๘ อันนี้ อยู่ใต้แผ่นดินอันเราอยู่นี้
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 14)
- (37) เอาทั้งพีชพระศรีมหาโพธิอันพระพุทธเจ้าเราเสด็จอยู่ใต้ต้น

(จารีกนกรรม ดัชนี 1, บรรทัดที่ 10)

จากตัวอย่างที่ (36) - (37) คำว่า “อัน” แสดงการกรรมอ้อมสถานที่ของนามวลีที่นำมาข้างหน้าโดยนามวลีที่นำมาข้างหน้าจะแสดงการกรรมอ้อมสถานที่เมื่อปรากฏเป็นหน่วยนามร่วมในอนุประโยคสัมพัทธ์ “เราอยู่” และ “พระพุทธเจ้าเราเสด็จอยู่ที่นั่น”

5.3.2 เครื่องมือ

หมายถึง ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ผู้กระทำใช้ในการกระทำ การ คำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นสรรพนามสัมพัทธ์เพื่อปกการกรรมอ้อมเครื่องมือ เช่น

(38) อยุธยาอันที่เขาอบผ้าทรงแลผ้าโพกพระภูยานั้น
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 178)

(39) กระแจะแลจวงจันทน์อันเทพยดาทาทัวนั้น
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 225)

จากตัวอย่างที่ (38) - (39) จะเห็นได้ว่า คำว่า “อัน” แสดงการกรรมอ้อมเครื่องมือโดยนามวลีที่นำมาข้างหน้าจะแสดงการกรรมอ้อมเครื่องมือเมื่อปรากฏเป็นหน่วยนามร่วมในอนุประโยคสัมพัทธ์คือ “เขาอบผ้าทรงแลผ้าโพกพระภูยา (ด้วยอยุธยา)” และ “เทพยดาทาทัว (ด้วยกระแจะแลจวงจันทน์)”

5.4 อนุประโยคสัมพัทธ์เทียม

การศึกษาคำว่า “อัน” ในหน้าที่คำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์ในครั้งนี้ ยังพบว่ามีการใช้ในลักษณะที่ อัญชลี สิงห์น้อย (2558) เรียกว่า “อนุประโยคสัมพัทธ์เทียม” (suedo relative clause) ซึ่งมีการปรากฏเป็นส่วนเหตุการณ์ในหน้าที่ที่คล้ายกับอนุประโยคสัมพัทธ์ แต่มีความแตกต่างจากอนุประโยคสัมพัทธ์ในกรณีที่ว่านามหลักไม่เป็นหน่วยนามร่วมใดในอนุประโยค จึงไม่มีส่วนที่ขาดหายไปใอนุประโยคสัมพัทธ์ เช่น

(40) บาบกรรมอันเขาได้ให้ยาแก่ผู้หญิงอันมีครรภ์นั้นกิน แลให้ลูกเขาตกจากครรภ์แล้ว
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 51)

(41) อานิสงส์อันกุได้บวชในศาสนาพระเจ้าก็ดี อันกุได้สร้างไว้ในศาสนาพระเจ้า
ดังนั้นก็ กุก็ลปนาบุญส่งไปแก่ครูอุปัชฌาย์ พ่อแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ญาติ
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 225)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำว่า “อัน” ปรากฏในลักษณะเดียวกันกับคำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์ แต่อนุประโยคที่ตามมาข้างหน้าหลังค่านามหลักไม่ได้ปรากฏเป็นหน่วยนามร่วมใดในอนุประโยคสัมพัทธ์เลย

6. คำว่า “อัน” ในหน้าที่คำประโยคแง่วิเศษณ์

อนุประโยคแง่วิเศษณ์ (subordinate adverbial clauses) ทำหน้าที่เหมือนวิเศษณ์และมีหน้าที่เชิงอรรถศาสตร์ซึ่งเป็นหน้าที่เฉพาะที่ไม่ใช่หน้าที่ในปริบทสัมพันธ์สารหน้าที่ของอนุประโยคแง่วิเศษณ์ ได้แก่ การแสดงเวลา การแย้ง การแทนที่ เงื่อนไข สาเหตุและเหตุผล การเพิ่ม และเจตจำนง โดยแต่ละประเภทอาจมีลักษณะที่เหลื่อมซ้อนกันได้

ในการศึกษาคำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัยในหน้าที่คำประโยคแง่วิเศษณ์มีหน้าที่ของอนุประโยคแง่วิเศษณ์ดังนี้ คือ อนุประโยคแง่วิเศษณ์เวลาอนุประโยคแง่วิเศษณ์แย้งอนุประโยคแง่วิเศษณ์เหตุผลและอนุประโยคแง่วิเศษณ์เงื่อนไข ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

6.1 อนุประโยคแง่วิเศษณ์เวลา

แสดงความสัมพันธ์เชิงเวลาในลักษณะต่าง ๆ ที่อนุประโยคมีต่อประโยคหลัก เช่น

- (42) ผู้หนึ่งชวนตนไปลักท่านก็ดี ไปลักด้วยกันแล้วก็ดี แลรู้ว่าผู้หนึ่งลักเสียมสิ่งสิน
ท่านอันนานพันในประมาณสิบปี

(จารึกกฎหมายลักษณะโจร ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 29)

จากตัวอย่างเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “อัน” บ่งนำอนุประโยคแง่เพื่อขยายกริยาวลี “ลักเสียมสิ่งสินท่าน” โดยให้ความหมายว่า “เมื่อเวลานานพันในประมาณสิบปี”

6.2 อนุประโยคแง่วิเศษณ์แย้ง

เป็นเรื่องของความต่างหรือไม่เป็นไปตามการคิดซึ่งแสดงในประโยคหลักเช่น

- (43) สุกินบังอันท่านบมิห้ามสูทั้งเห็นพระประณบัติเพื่อโบยผู้ทำเปลี่ยนแปลง

(จารึกกฎหมายลักษณะโจร ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 43)

จากตัวอย่าง “สุกินบัง” เป็นประโยคหลัก มีอนุประโยคแง่คือ “อันท่านบมิห้ามสู” ซึ่งแสดงความขัดแย้ง หมายถึง “สุกินบัง (สิ่งที่ปกปิด) แต่ท่านบมิห้ามสู”

- (44) ผู้ใดกล่าวร้ายแก่ท่านผู้มีศีลอันท่านบมิได้ให้ความผิดแก่ตนแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเลย
แลมากล่าวร้ายแก่ท่านดุจตั้งเอาหอกมาแทงหัวใจท่านให้ได้รับความเจ็บอาย

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 23)

จากตัวอย่าง “ผู้ใดกล่าวร้ายแก่ท่านผู้มีศีล” เป็นประโยคหลัก มีอนุประโยคแง่คือ “อันท่านบมิได้ให้ความผิดแก่ตนแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเลย” ซึ่งแสดงความขัดแย้ง หมายถึง “ผู้ใดกล่าวร้ายแก่ท่านผู้มีศีล แต่ท่านไม่เคยได้กล่าวร้ายแก่ผู้นั้นเลย”

6.3 อนุประโยคแง่วิเศษณ์เหตุผล

แสดงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล โดยสาเหตุเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำก่อเหตุการณ์หรือมีสภาพการณ์นั้น ๆ ในขณะที่ผลเป็นการกระทำ การพูด การคิด หรือสภาพการณ์ที่สืบ

เนื่องมาจากสาเหตุ โดยคำว่า “อัน” ในช่วงสมัยนี้ปรากฏร่วมกับ “ว่า” เป็น “อันว่า” และอนุประโยค
แฝงวิเศษณ์จะแสดงผลของเหตุการณ์นั้น ๆ เช่น

- (45) ราชู้อ้าปากออกเอาพระอาทิตย์แลพระจันทร์วับเข้าไปไว้ในปาก ลางคาบเอานิ้วมือบังไว้
ลางคาบเอาไว้ใต้คาง ลางคาบเอาไว้ใต้รักแร้ แลกระทำดังเมื่อ
กระทำดังนี้เสียอันว่ารัสมิ์พระอาทิตย์ก็ดีพระจันทร์ก็ดีเศรั้าหมองบมิงามได้เลย
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 65)

จากตัวอย่าง “แลกระทำดังเมื่อกระทำดังนี้เสีย” เป็นประโยคหลักที่อ้างถึงความก่อนหน้านี้นี้
คือ “ราชู้อ้าปากออกเอาพระอาทิตย์แลพระจันทร์วับเข้าไปไว้ในปาก ลางคาบเอานิ้วมือบังไว้
ลางคาบเอาไว้ใต้คาง ลางคาบเอาไว้ใต้รักแร้” มีอนุประโยคแฝงคือ “อันว่ารัสมิ์พระอาทิตย์ก็ดีพระจันทร์ก็ดีเศรั้า
หมองบมิงามได้เลย” ซึ่งแสดงความเป็นผลจากการกระทำในประโยคหลัก

- (46) ถ้าแลว่าเทพยดาทั้งหลายสองตนนั้นต่างตนต่างยอมตั้งความโกรธต่อกัน แล
มิได้ออดกันต่อคำต่อเถียงกันดังนั้น อันว่านางฟ้าทั้งหลายที่เป็นบริวารทั้งสอง
ฝ่ายนั้น เขาเทียรยอมสยายผมเขาลงแล้วก็ร้องไห้ทุก ๆ ตนแล
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 234)

จากตัวอย่าง “แลว่าเทพยดาทั้งหลายสองตนนั้นต่างตนต่างยอมตั้งความโกรธต่อกัน แล
มิได้ออดกันต่อคำต่อเถียงกัน” เป็นประโยคหลัก มีอนุประโยคแฝงคือ “อันว่านางฟ้าทั้งหลายที่เป็น
บริวารทั้งสองฝ่ายนั้น เขาเทียรยอมสยายผมเขาลงแล้วก็ร้องไห้ทุก ๆ ตน” ซึ่งแสดงความเป็นผลจาก
การกระทำในประโยคหลัก

6.4 อนุประโยคแฝงวิเศษณ์เงื่อนไข

แสดงความสัมพันธ์ในเชิงเงื่อนไข โดยประโยคหลักเป็นเหตุการณ์ที่เป็นเงื่อนไขหรือไขก็ได้ และ
อนุประโยควิเศษณ์แฝงเป็นเหตุการณ์ที่เป็นการไขถ้าประโยคหลักเป็นเงื่อนไข และแสดงเงื่อนไขประโยค
หลักเป็นการไข เช่น

6.4.1 อนุประโยคแฝงวิเศษณ์แสดงการไข

ในกรณีที่มีประโยคหลักเป็นเงื่อนไข อนุประโยคแฝงวิเศษณ์จะแสดงการไขดังตัวอย่าง

- (47) ฉิแลว่าข้าบมิได้วางจันทรเทวบุตรนั้นเสียเสียอันว่าครีษะแห่งข้าเพียงจะแตก
ออกไปเป็น 7 ภาคแล
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 67)
- (48) ตราบไคพระญาจักรพรรดิราชายังอยู่เสียอันว่ากัจกรแก้วนั้นก็ยังอยู่ด้วยตราบ
นั้นบมิได้เคลื่อนคลาเลย
(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 67)

จากตัวอย่างประโยคหลักคือ “ผีแลว่าข้าปมิได้วางจันทรเทวบุตรนั้นเสียไส้” เป็นเงื่อนไข มีอนุประโยควิเศษณ์แฝงคือ “อันว่าศรีษะแห่งข้าเพียงจะแตกออกไปเป็น 7 ภาคแล” แสดงการไขเงื่อนไขและประโยคหลักคือ “ตราบไตพระญาจักรพรรดิราชยังอยู่” เป็นเงื่อนไขมีอนุประโยควิเศษณ์แฝงคือ “อันว่าวงจักรแก้วนั้นก็ยังอยู่ด้วยตราบนั้นมิได้เคลื่อนคลาเลย” แสดงการไขเงื่อนไขตามลำดับ

6.4.2 อนุประโยคแฝงวิเศษณ์แสดงเงื่อนไข

ในกรณีที่ประโยคหลักเป็นการไข อนุประโยคแฝงวิเศษณ์จะแสดงเงื่อนไขดังตัวอย่าง

(49) *อันว่าข้าห้ามพระองค์เจ้าไส้ข้ากลัวเหยี่ยวพระองค์จะมีอันเป็น*

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 176)

จากตัวอย่าง “อันว่าข้าห้ามพระองค์เจ้าไส้” เป็นอนุประโยควิเศษณ์แฝงแสดงเงื่อนไข ในขณะที่ประโยคหลักคือ “ข้ากลัวเหยี่ยวพระองค์จะมีอันเป็น” แสดงการไขเงื่อนไข

7. คำแสดงหัวเรื่อง

คำว่า “อัน” ในหน้าที่คำแสดงหัวเรื่องในช่วงสมัยสุโขทัยนี้ พบว่ามีหน้าที่ในการแสดงหัวเรื่อง ใน 3 ลักษณะคือนำเสนอหัวเรื่องเป็นครั้งแรก นำเสนอหัวเรื่องเข้าไปอีกครั้ง และขมวดเรื่องโดยสามารถอธิบายและแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

7.1 นำเสนอหัวเรื่องเป็นครั้งแรก

คำว่า “อัน” ในรูปของ “อันว่า” ปรากฏเป็นส่วนนำของหัวเรื่องเด่น เพื่อนำเสนอหัวเรื่องเป็นครั้งแรกในตอนต้นของเนื้อหา เช่น

(50) *อันว่าสายไส้ต้อแห่งกุมารนั้นกลวงดังสายกำนบัวอันมีชื่อว่าอุบล จะงอยไส้ต้อนั้นกลวงขึ้นไปเบื้องบนติดหลังท้องแม่ แลข้าน้ำอาหารอันใดแม่กินไส้ แลไอซารสนั้นก็เป็นน้ำชุ่มเข้าไปในไส้ต้อนั้นแลเข้าไปในท้องกุมารนั้น*

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 74)

(51) *อันว่าท้าวพระญาทั้งหลายอันอยู่ในแผ่นดินบุพพิเทหะนั้นต่างองค์ต่างแต่งเครื่องบรรณาการทั้งหลายมีอาทิคือเทียรแลธูปวาทสุคนธชาติอันดีอันดีประการอุดมและประณีตแล้ว ก็ชวนกันมาไหว้นบคารพยำแยงแต่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชเจ้าานั้นแล้วก็มาเฝ้ามาถวายบังคม แล้วก็ถวายตัวเป็นข้าพระญามหาจักรพรรดิราชนั้นทุกคนแล*

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 108)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คำว่า “อัน” ในรูปของ “อันว่า” ทำหน้าที่เป็นคำแสดงหัวเรื่องคือ “สายไส้ต้อแห่งกุมารนั้น” เพื่อชี้ให้เห็นว่าเนื้อความต่อไปที่จะกล่าวคือ “สายไส้ต้อแห่งกุมาร” และ “ท้าวพระญาทั้งหลายอันอยู่ในแผ่นดินบุพพิเทหะ” เพื่อชี้ให้เห็นว่าเนื้อความต่อไปที่จะกล่าวคือ “ท้าว

พระญาทั้งหลายอันอยู่ในแผ่นดินบุพพิเทหะ” และมีตัวบ่ง “นั่น” ประกอบเป็นหัวเรื่องเด่น โดยปรากฏเป็นประโยคแรกของสัมพันธสารเพื่อเป็นการนำเสนอหัวเรื่องเป็นครั้งแรก

7.2 นำเสนอหัวเรื่องเข้าไปอีกครั้ง

คำว่า “อัน” ในรูปของ “อันว่า” ปรากฏเป็นส่วนนำของหัวเรื่องเด่น เพื่อนำเสนอหัวเรื่องเข้ามาอีกครั้งในเนื้อหา เพื่อคงหัวเรื่องในสัมพันธสารหลังจากที่ได้นำเสนอไปแล้วระยะหนึ่ง เช่น

(52) ยังมีนกลิง ๑ เทียรยอมบินเที่ยวไปทั่วแผ่นดินอุตรกुरुทวีปนั้น นกนั้นครั้งนั้นว่าแลเห็นซากศพไล่ นกนั้นก็คาบเอาซากศพนั้นไปเป็นกำนันทนนั้น เพราะว่าบมิให้เป็นอุกรุกในแผ่นดินเขานั้นได้ ลางคาบๆ ไปเสียในแผ่นดินอันอื่นก็ว่า ลางคาบ ๆ ไปเสียในฝั่งทะเลว่าชมพูทวีปอันเรายูนี้ก็ว่า เหตุให้พ้นอันตรายในแผ่นดินอุตรกुरुทวีปนั้นแลฯ อันว่านกลิงนี้ไล่ลางอาจารย์ว่านกลิงคีตลิ่ง ลางอาจารย์ว่านกลิงกค้อบมาคาบเอาศพไปนั้นเสีย

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 90)

(53) ยังมีเปรตจำพวก ๑ เมื่อกลางวันไล่ เขาอิงเขาตีเขาต่ำเขาฆ่าเขาแทงตน แลมีหมาใหญ่เท่าช้างสารมันไล่ขับไล่กัดกินเนื้อเขา ๆ ลำบากทนทุกขเวทนา นกหนายูฉันนี้ทุกเมื่อ ๆ กลางคืนไล่เขาได้เป็นเทพยดา แลมีนางฟ้าเฝ้าจำเริญแลได้เสวยสมบัติอันเป็นทิพย์ตั้งเทพยดาแล เขาเป็นดังนี้ทุกวารทุกเดือนตราบเท่าสิ้นบาปกรรมเขานั้น อันว่าเปรตฝูงนี้ไล่เมื่อก่อนเป็นพราน เมื่อกลางวันเขาเข้าป่าล่าเนื้อ เมื่อกลางคืนไล่เขาจำศีล ด้วยบาปกรรมเขานันได้ฆ่าเนื้อเมื่อกลางวันนั้นแลจึงทำนได้ฆ่าได้ตีได้ฟ่งได้แทง แลจึงมีหมาเท่าช้างสารไล่ขับกินเนื้อเขาดังนี้ เพราะว่าเปรตฝูงนี้ทำบาปกลางวันไล่จึงทนทุกข์กลางวันดังนั้นแลฯ

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 39)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คำว่า “อัน” ในรูปของ “อันว่า” ทำหน้าที่เป็นคำแสดงหัวเรื่อง ปรากฏนำหน้าหัวเรื่อง “นกลิง” และ “เปรตฝูงนี้” ซึ่งเป็นการนำเสนอหัวเรื่องเข้าไปอีกครั้งในเนื้อหา เพื่อคงเรื่องเอาไว้

7.3 ขมวดเรื่อง

คำว่า “อัน” ในรูปของ “อันว่า” ปรากฏเป็นส่วนนำของหัวเรื่องเด่น แสดงหัวเรื่องในตอนท้ายของเนื้อหาเพื่อเป็นการขมวดเรื่องราวทั้งหมดที่กล่าวนำมา เช่น

(54) ฌิปลัจจาคำชื่อไศพาคม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้งหลายอันพันไปจงอย่าให้รู้จักชื่อฝูงพระพุทธอันจักมาบางหน้า ก็อย่าให้รู้จักศาสนาทั้งไศพาคม ก็อย่าให้รู้จักศาสตร์ชื่อเถรมหาเถรอันจำนงจรรู้นี้เสมอคงกุดตัดคอแล อนึ่งเจ้าพระยาบงรักปู่ด้วยใจจริงไซ้ โทษอันสาบานนี้อย่าให้ได้แก่ปู่สักอัน แคนี้ คำปู่สบลแล อันว่ากูผู้ชื่อพระยาภุไทยกระทำใจรักกค้เมตรีด้วยปู่พระยาเป็นเจ้าต่อเข้าได้กับโมกขนิพพานสารลัตย์ดังนี้

(จารึกคำปู่สบล ด่านที่ 1, บรรทัดที่ 4-10)

- (55) ไกรสรสิงหะนั้นเมื่อยืนอยู่ในที่เล่นนั้นและเดินเบื้องซ้ายเบื้องขวาไกลได้และชั่วววมอ เมื่อขึ้นมาเบื้องบนกลางคาบสูงได้และชั่วววมอ กลางคาบเดินสูงขึ้นไปได้ ๗ ชั่วววมอ เมื่อเดินเบื้องหน้าเหนือที่เพียงไกลได้ ๑๖ ชั่วววมอ กลางคาบไกลได้ ๒๐ ชั่วววมอ ไล่ ผิอยู่เหนือหลังก็ตีเหนือเขาก็ตีและเดินหนต่ำ กลางคาบไกลได้ ๑๖ โยชน์ กลางคาบได้ ๘๐ โยชน์ ผิเมื่อเดินไปในกลางหาวและมันเห็นต้นไม้ใหญ่ออกมันหลีกผิดเบื้องซ้ายเบื้องขวาก็ตี ยังได้แลชั่วววมอเลย และเมื่อหยุดแห่งเมื่อร้องด้วยเสียงแรง ๓ คาบดังนั้น ครั้นว่าหายร้องไล่มันจึงเดินแล่นไปหน้าได้แล ๓ โยชน์ เมื่อมันเดินไปนั้นเร็วนักแลฯ สอนลมบันรเรียนอยู่ฟุ้งมันได้ยินเสียงภายหลังแล้ว เพราะมันเร็วนักฯ อันว่าไกรสรสิงหะนั้นมีกำลังนักหนาดังกล่าวมานี้แลฯ

(ไตรภูมิพระร่วง, 2543: 39)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า “อัน” ในรูปของ “อันว่า” เกิดนำหน้าหัวเรื่อง “กุฎีชื่อพระยาภุชเชนกระทำใจรักภักดีไมตรีด้วยปู่พระยาเป็นเจ้าต่อเข้าได้กับโมกขนิพพานสารัตถ์ดังนี้” และ “ไกรสรสิงหะนั้นมีกำลังนักหนาดังกล่าวมานี้แล” เพื่อเป็นการสรุปหมวดเรื่องราวที่นำมาข้างหน้าทั้งหมด

8. ความถี่การปรากฏของคำว่า “อัน” ในหน้าที่ต่าง ๆ

หน้าที่ไวยากรณ์	ความถี่การปรากฏ(ครั้ง)	คิดเป็นร้อยละ
1.คำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์	1572	59.94
2.คำลักษณะนาม	435	16.58
3.คำแสดงหัวเรื่อง	280	10.68
4.คำสรรพนาม	221	8.42
5.คำนาม	98	3.73
6.คำบ่งอนุประโยคแฝงวิเศษณ์	15	0.57
7.คำบ่งกลุ่มนาม	2	0.08
รวม	2623	100

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความถี่การปรากฏของคำว่า “อัน” ตามหน้าที่ไวยากรณ์ในช่วงสมัยสุโขทัย

จากตารางจะเห็นได้ว่าในช่วงสมัยสุโขทัยนั้นคำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นคำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์มากที่สุด และรองลงมาคือ หน้าที่คำลักษณะนาม โดยในช่วงสมัยนี้จะเห็นได้ว่าการปรากฏการใช้คำว่า “อัน” ในหน้าที่ของคำนามอย่างชัดเจน กล่าวคือจากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำว่า “อัน” สามารถ

ปรากฏในทุกบทบาททางไวยากรณ์ที่คำนามสามารถปรากฏได้ และยิ่งปรากฏว่ามีการเดินทางของคำว่า “อัน” จากคำนามไปสู่การเป็นลักษณนามนั้นก็คือ มีการปรากฏคำว่า “อัน” ในหน้าที่คำบ่งกลุ่มนามอย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาหน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “อัน” ในช่วงสมัยสุโขทัยข้างต้น คำว่า “อัน” แสดงหน้าที่ไวยากรณ์ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ในช่วงสมัยสุโขทัย คำว่า “อัน” ปรากฏการเป็นคำนามชัดเจนมากที่สุดนั่นคือ สามารถปรากฏในบทบาทเชิงไวยากรณ์ในทุกบทบาทที่คำนามปรากฏได้ทั้งในตำแหน่งประธาน กรรมตรง กรรมอ้อม และนามภาคแสดง และมีความหมายหมายถึง “สิ่ง” โดยจะปรากฏเป็นส่วนหลักที่สามารถมีส่วนขยายเป็นได้ทั้งวิเศษณ์ หรืออนุประโยคสัมพัทธ์ จากผลการศึกษาข้างนี้เองทำให้เข้าใจบทบาทการเป็นคำนามของคำว่า “อัน” ตามที่มีการระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ชัดเจนมากขึ้น

นอกจากนี้จากการศึกษาครั้งนี้ยังทำให้ได้เห็นภาพการเดินทางของคำว่า “อัน” จากคำนามไปสู่การเป็นคำลักษณนามอย่างชัดเจน นั่นคือมีการปรากฏใช้คำว่า “อัน” ในหน้าที่คำบ่งกลุ่มนาม ซึ่งเป็นกลุ่มคำนามที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณนามจึงมีลักษณะร่วมของทั้งคำนามซึ่งเป็นคำศัพท์และคำลักษณนามซึ่งเป็นคำหน้า ที่โดยลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำบ่งกลุ่มนามจะปรากฏเป็นส่วนหลักในโครงสร้างคำนามประสม ลักษณะดังกล่าวนี้ เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา (2555) ซึ่งได้ศึกษาคำว่า “ตัว” ในช่วงสมัยสุโขทัย พบว่าคำว่า “ตัว” นั้นทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบหน้าของคำประสม กล่าวคือมีการใช้คำว่า “ตัว” นำหน้าชื่อสัตว์เช่น ตัวเนื้อ ตัวปลา ตัวหมา ซึ่งเมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา ได้กล่าวว่าคำว่า “ตัว” ที่เกิดหน้าชื่อสัตว์นี้ได้กลายเป็นคำลักษณนามในที่สุด เมื่อเทียบลักษณะการปรากฏตามที่ เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา ได้เสนอไว้กับคำว่า “ตัว” การเกิดของคำว่า “อัน” ในหน้าที่คำบ่งกลุ่มนามก็ว่าจะมีลักษณะเช่นเดียวกัน นอกจากนี้การใช้คำว่า “อัน” นำหน้าเพื่อบ่งกลุ่มนามในคำว่า “ฝูงลูกบ้าน” และ “เครื่องกระทำบูชามหาสิ่งขรรษา” ทำให้เห็นว่าคำว่า “อัน” ในหน้าที่นี้บ่งความหมายในการบ่งกลุ่มนามที่แสดงสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งคน สัตว์ และสิ่งของ โดยไม่สามารถระบุความหมายให้ชัดเจนลงไปได้ สัมพันธ์กับการใช้คำว่า “อัน” ในหน้าที่คำลักษณนามที่สามารถปรากฏกับคำนามได้อย่างหลากหลายโดยไม่สามารถระบุความหมายให้ชัดเจนลงไปได้ ดังที่ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2519) ได้สันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของคำลักษณนาม “อัน” ว่าคำนี้จะเรียกว่าคำช่วยนับมากกว่าคำลักษณนามเนื่องจากไม่ได้บ่งลักษณะอะไรของคำนามเลยเป็นแต่เพียงหน่วยคำที่ใช้ประกอบการนับจำนวนเท่านั้น และ “อัน” มักถูกนำมาใช้เมื่อผู้พูดนึกถึงคำลักษณนามอื่น ๆ ไม่ออกหรือเมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งใหม่ที่ยังไม่มီးอะไรเทียบ

การที่คำว่า “อัน” สามารถปรากฏเป็นลักษณนามของคำนามได้อย่างหลากหลายนี้เอง เมื่อปรากฏได้อย่างไม่จำกัดจึงทำให้คำนี้ถูกนำมาใช้เป็นคำสรรพนามแทนนามมากขึ้น และถูกนำมาใช้ในหน้าที่คำบ่งอนุประโยคสัมพัทธ์โดยมีลักษณะเป็นสรรพนามสัมพัทธ์เพื่อป้องกันการที่สับสนได้ในอนุประโยคสัมพัทธ์เป็นเสมือนตัวเชื่อมระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคสัมพัทธ์ กล่าวคือทำหน้าที่เหมือนเป็นสรรพนามแทนคำนามที่นำมาข้างหน้านั้นเอง ตามที่ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2519) ได้สันนิษฐานว่า คำว่า “อัน” แต่เดิมน่าจะทำหน้าที่แทนคำนาม การศึกษาครั้งนี้สนับสนุนคำกล่าวข้างต้นอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ในช่วงสมัยสุโขทัยยังพบการใช้คำว่า “อัน” ในหน้าที่คำบงอนุประโยคแฝงวิเศษณ์ในการเชื่อมโยงเนื้อความทำหน้าที่เป็นเหมือนวิเศษณ์ขยายความประโยคหลักที่นำมาข้างหน้าหรือตามมาข้างหลัง และพบคำว่า “อัน” ในหน้าที่คำแสดงหัวเรื่องเพื่อแสดงหัวเรื่องเด่นของเนื้อความนั้น ๆ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวก็ยังคงพบเห็นได้ในปัจจุบัน

ในส่วนของความหมาย เมื่อคำว่า “อัน” ทำหน้าที่เป็นคำนาม คำนี้แสดงความหมายหมายถึง “สิ่ง” อย่างชัดเจน โดยคำว่า “สิ่ง” เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง ดังในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ระบุความหมายของคำนี้เอาไว้ว่าหมายถึง “ของต่าง ๆ โดยไม่จำกัดว่ามีชีวิตหรือไม่มีชีวิต, อย่าง, อัน” ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของคำว่า “อัน” ที่ปรากฏเป็นคำนามในช่วงสมัยสุโขทัย การที่คำนี้เป็นคำที่มีความหมายกว้างจึงทำให้เมื่อได้รับหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นจึงเกิดการถ่ายโอนความหมายจากคำหลักที่มีความเป็นรูปธรรมมาเป็นคำไวยากรณ์ที่แสดงความหมายบอกความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ กล่าวคือมีความหมายแทนนามวลีที่นำมาข้างหน้านั่นเอง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี วงศ์วัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาชี้แนะให้ความรู้ พร้อมทั้งตรวจทานแก้ไข ให้คำแนะนำ ในการทำวิจัยในครั้งนี้ คณะอาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรทุกท่าน ที่กรุณาให้คำชี้แนะและเป็นกำลังใจในการดำเนินงานวิจัย รวมถึงเพื่อน พี่ น้อง สาขาภาษาศาสตร์ทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาและกำลังใจกับผู้วิจัยมาโดยตลอด

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ จิตรแก้ว. (2538). *การศึกษาคำลักษณนามในวรรณคดีพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยู่ชยาจนถึงสมัยปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ. (2548). *ประชุมจารึกภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ชวนพิศ อิฐรัตน์. (2518). *การใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2522). คำลักษณนามครอบครัวกาล. ใน *เปิดกรู*. (หน้า 34-35). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทพี จรัสจรวงเกียรติ. (2543). *หน่วยเชื่อมโยงปริศนภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นววรรณ พันธุมธา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธชนัน เยาวพัฒน์. (2551). *พัฒนาการของพหูพจน์ที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา กาญจนวรรณ. (2528). *พุดจาภาษาไทย*. เชียงใหม่: สุริวงค์บุ๊คเซนเตอร์.

- บัวหลวง วงษ์ภักดี. (2528). *การศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำลักษณนามในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กับ สมัยปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภารัตน์ พรหมปภากร. (2539). *การแปรและการเปลี่ยนแปลงของอนุประโยคสัมพัทธ์ในภาษาไทย สมัยรัตนโกสินทร์* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2549). *อนุประโยคขยายนาม: อนุประโยคสัมพัทธ์และอนุประโยคเติมเต็มนาม*. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย*. (หน้า 7-63). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ กิจสมบัติ. (2524). *การใช้คำ ที่ ซึ่ง อัน* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาดรรชนี 1 (พญาลิไท). (2543). *ไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพระมหาดรรชนีราชาที่ 1 (พญาลิไท)*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. (2525). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ห.จ.ก.สัมพันธ์พานิช.
- ไพทยา มีสัตย์. (2540). *การศึกษาคำช่วยหน้ากริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาสินี ศรีทริญ. (2524). “ที่ ซึ่ง อัน ในคณานุกรมประโยค”. *วารสารอักษรศาสตร์*, 11(1), 50-59.
- เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา. (2544). *การศึกษาอนุประโยคสัมพัทธ์ในวรรณกรรมประเภทสารคดีในสมัยรัตนโกสินทร์* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา. (2550). *การขยายหน้าที่ และความหมายของคำว่า "ตัว" ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึง พ.ศ. 2551*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยิ่งยศ กันจินะ. (2550). *การศึกษาประโยคความซ้อนที่ใช้ "ที่ ซึ่ง อัน" ตามแนวภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ ในเรื่องความชนะเลิศรางวัลทุนภูมิพล พ.ศ. 2522-2547* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิจิตร ภาณุพงศ์. (2520). *โครงสร้างของภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์. (2519). *ภาษาแลภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2519) “คำสันนิษฐานว่าด้วยความเป็นมาของ “คำลักษณนามอัน.” ใน *ภาษาสังสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไทยเชชม.
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2531). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ. (2555). *พัฒนาการของคำว่า “เป็น” ในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2548). *ค่านามประสม: ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างคำไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). *ค่านาม คำบ่งกลุ่มนาม และคำลักษณนาม: หมวดหมู่ที่แตกต่างกัน ทับซ้อนและไล่หล่อม*. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 26(2), 21-38.

- _____ . (2551). คำกริยาประสมไทย: หมวดหมู่ที่ปรับเปลี่ยน ทับซ้อน และสับสน. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 7 (2), 23-40.
- _____ . (2552). การวิเคราะห์หน่วยสร้างกริยาประสมภาษาไทยในแนวไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา (รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2557). คำเรียกชื่อพืชแบบพื้นบ้านไทย การศึกษาเชิงภาษาศาสตร์พฤกษศาสตร์ชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ . (2558). *วจีวิภาคและวากยสัมพันธ์: ภาษาศาสตร์ในแนวหน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา* (เอกสารคำสอน). พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Comrie, Bernard. (1998). Rethinking the typology of relative clauses. *Language Design* 1998(1), 59-86.
- Cholticha Bamroongraks. (1987). *Sukhothai Thai as a discourse-oriented language evidence from zero noun phrases*. Ph.D. University of Wisconsin Madison.
- Delancey, Scott. (1986). Toward a history of Tai classifier system. In Craig, C (ed). *Noun classes and categorization*. (pp.437-451). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Ekniyom, P. (1971). Relative clauses in Thai. Thesis M.A. University of Washington.
- Fries, C.C. (1952). *The Structure of English*. New York: Harcourt, Brace & Co..
- Givón, Talmy. (2001). *Syntax: vol.1*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins.
- Givón, Talmy. (2001). *Syntax: vol.2*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins.
- Keenan, Edward L. and Comrie, Bernard. (1977). Noun phrase accessibility and universal grammar. *Linguistic Inquiry*, 8(1), 63-99.
- Kullavanijaya, P. (2008). A Historical Study of /thii/ in Thai. In Anthony V.N. Diller (ed). *The Tai-Kadai Languages*. (pp.445-451). London: Routledge.
- Lyons, John. (1969). *Introduction to Theoretical Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Natchanan Yaowapat and Amara Prasithratsint. (2009). A Typology of relative clauses in Mainland Southeast Asian Languages. *Mon Khmer Studies* (38), 1-23.
- Singnoi, Unchalee. (2008). Noun classifier construction in Thai: A case study in Construction Grammar. *Manusaya: Journal of Humanities*, 11(1), 76-90.
- Sornhiran Pasinee. (1978). *A Transformational Study of Relative Clauses in Thai*. Ph.D. University of Texas, Austin.